

AAN DE RAND

Uitgave van het
HET WERK DER DAKLOZEN v.z.w.

BLINDESTRAAT 6-8 – ANTWERPEN

Gesticht in 1939

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT 2021 | OKT. - NOV. - DEC.

Nr. 191

www.hetwerkderdaklozen.be - adr@cawantwerpen.be

deelwerking van CAW Antwerpen

bpost

PB-PP | B- 714
BELGIE(N)-BELGIQUE

ARMOEDE NA CORONA

EDITORIAAL

De vrijwilligerswerking van De Steenhouwer overleefde tal van crises: het overlijden van inspirator Flor Fischer in 1998, de brand die in 2000 de Steenhouwer deels in as legde, de gedwongen verhuizing in 2014. Telkens waren er mensen die dachten dat de vrijwilligersploeg en onze dagopvang dit niet zouden overleven. En elke keer was er die wederopstanding. Ook de maandenlange inactiviteit van de vrijwilligers door Corona heeft de ploeg niet klein gekregen. Getuige daarvan de massale opkomst op de BBQ die aan de heropstart van de

vrijwilligerswerking voorafging. Bijna de voltallige equipe was aanwezig! In deze editie van Aan de Rand vindt u een kort artikel over die BBQ terug.

Verder treft u in deze nieuwsbrief ook een artikel van Jos Geysels aan. Hij blikt terug op het Corona-jaar en de effecten ervan op armoede en het armoededeбат.

Bob Cools

Voorzitter Werk der Daklozen

Vrijwilligers-BBQ De Steenhouwer

6 Juli was het dan eindelijk zo ver: de lang verwachte BBQ in Inloophuis De Steenhouwer vond plaats. Na maanden vooruitgeschoven te zijn omwille van de Covid-maatregelen, kon het evenement dan toch doorgaan. De genodigden: alle vrijwilligers van de Steenhouwer. Het doel: elkaar na een jaar weerzien en bijpraten, het teamgevoel versterken en de opstart van de 'oude vrijwilligerspool' bespreken. Oude bekenden vonden elkaar terug en nieuwe gezichten maakten kennis. Er was duidelijk animo voor. Op een paar verontschuldigingingen na was de voltallige vrijwilligersploeg aanwezig!

Met Menno op zijn oude vertrouwde plek achter de BBQ werden schalen vlees rijkelijk doorgeschoven. Het koud buffet werd verzorgd door Jan, Marie Jose, Jeff, John, Bruno, Wilfried, Griet, en Annie. "Dit soort momenten zijn zo belangrijk", zegt Alexander van de

Steenhouwer, "De vrijwilligers zijn enorm belangrijk in de Steenhouwer, hier valt of staat de werking mee. Er leeft soms het gevoel dat door de Covid-maatregelen de vrijwilligers buiten beeld geraakt zijn. Hier kan ik volledig inkomen. De maatregelen lieten het ons gewoon niet toe om onze vertrouwde manier van werken voort te zetten. We zijn heel erg blij dat we eindelijk verder kunnen gaan waar we gebleven waren".

Tot in de vroege uurtjes klonken er nog glazen in de Provinciestraat. Laten we hopen dat deze barbecue het startschot is voor de terugkeer naar 'het normale' en dat we de periode van beperkingen en maatregelen langzaam achter ons kunnen laten. Op naar de toekomst. De vrijwilligers zijn er in ieder geval terug klaar voor!

Mythes over economie en fabels over armoede

Op 4 augustus publiceerde Knack op haar website een artikel van Jos Geysels. Jos Geysels is voorzitter van Decenniumdoelen, een samenwerkingsplatform rond armoede en ongelijkheid. Het artikel viel bij ons erg in de smaak en daarom publiceren wij het hier op onze beurt. Omdat het een erg lang artikel is, hebben we enkele passages weggelaten. Het volledige artikel vindt u echter terug op [Knack.be](https://www.knack.be).

(...) De saamhorigheid (n.a.v. corona, red.) toonde zich op vele manieren in de samenleving, onder meer bij middenveldorganisaties en burgerinitiatieven die zich het vuur uit de sloffen liepen om vele noodlijdende medeburgers te helpen. En die hulp was nodig. In maart 2020 riepen de armoedeorganisaties de verschillende regeringen op om voor mensen in armoede dringende concrete maatregelen te nemen op niveau van inkomen, wonen en energie. Toch bleef het stil.

Na alarmerende berichten van de voedselbanken, OCMW's en gemeentebesturen kwamen de getuigenissen van mensen die financieel in de problemen zaten. De armoede kwam schrijnend in beeld, maar de saamhorigheid bleef grotendeels buiten beeld in het armoedebeleid.

'Wanneer kunnen we naar onze tweede woning?', dat was de prangende kwestie.

Ondertussen werden de verwachtingen en het gezeur van (sommige) tweedeverblijvers wel tot een politieke prioriteit gepromoveerd. 'Wanneer kunnen we naar onze tweede woning?', dat was de prangende kwestie. Daarover werden ministers uitgebreid ondervraagd. Tegelijkertijd bleven anderen, zonder eerste woning, op hun honger zitten. Zonder datum en perspectief.

Zonder internet en zonder bewegingsruimte.

Pas na de hartenkreet van de dertienjarige Dylan in het VRT-programma Karrewiet werd de dramatische toestand van meer dan 1,5 miljoen Belgen die onder de armoedegrens leven even een politiek probleem.

In de verschillende parlementen werden enkele initiatieven (verhoging sociale toelage inzake kindergeld, verhoging sociaal energiefonds, de tegemoetkoming voor de tijdelijk werklozen) genomen, maar het was wachten op de installatie van de nieuwe federale regering vooraleer er structurele maatregelen werden genomen.

Hoop na de crisis?

Gelukkig is er weer stilaan hoop, 'het rijk der vrijheid' wenkt. De middenklassers kunnen vakantieplannen maken, een restaurant bezoeken of een theatervoorstelling bijwonen. Andere medeburgers blijven in het rijk van de noodzaak zitten. Noodgedwongen.

De coronacrisis bracht velen weinig rozen, maar veel doornen. Vooral bij de laagste inkomens hakte de pandemie er stevig in. Voor wie in een klein appartement woont, is een lockdown wel een heel ander verhaal

dan voor een inwoner van een huis met tuin in een groene buitenwijk. De sterftcijfers bij de armen zijn twee keer zo hoog als bij andere groepen en 'de brutaliteit waarmee de coronacrisis op de onderkant van de samenleving inhakt' is volgens armoede-expert Bea Cantillon 'ongezien'.

De taart is groter geworden, maar bij de verdeling zitten velen niet aan de tafel of slechts aan de rand ervan.

In 1987 stelde Jan Vranken (Universiteit Antwerpen) vast dat vijftien procent van de Belgische bevolking arm was. En nu, meer dan dertig jaar later, zijn nog altijd meer dan zestien procent van de Belgen arm. Uiteraard zijn demografische en maatschappelijke veranderingen daar medeverantwoordelijk voor en weten we dat de samenstelling van deze groep veranderd is: meer gekleurde armoede, meer alleenstaanden en meer jongeren.

Toch blijven deze cijfers verwonderlijk en verontrustend.

Verwonderlijk omdat, ondanks een significant gestegen welvaart gedurende de laatste dertig jaar, het aantal mensen in armoede niet gedaald is. De taart is groter geworden, maar bij de verdeling zitten velen niet aan de tafel of slechts aan de rand ervan.

Verontrustend omdat een recordaantal mensen van een leefloon moeten overleven, een recordaantal mensen (170 000) naar de voedselbanken gaan, een recordaantal kinderen opgroeien in armoede, een recordaantal mensen (150 000) op de wachtlijst staan voor een sociale woning, en een op vijf mensen problemen heeft om de energierekening te betalen.

Deze trieste recordcijfers - in een van de rijkste landen van Europa - komen niet uit de lucht gevallen. Gedurende vele decennia werd het denken immers bepaald door de veronderstelling dat 'als de economie groeit en de koek groter wordt, iedereen, en dus ook wie arm is, er automatisch beter van wordt'. Een veronderstelling die zo dikwijls herhaald werd dat ze een politiek-maatschappelijke stelling werd die het beeld van de armoede en het debat daarover de laatste decennia beheerste. Ze werd het belangrijkste algoritme in het armoedebeleid.

Het rijk van de fabels

Na de val van de Berlijnse Muur in 1989 kwam er voor velen niet alleen 'een einde aan de geschiedenis' (Francis Fukuyama), maar ook een einde aan de discussie over de rol en de functie van de economie. Ze werd een religie, gepredikt door economische hogepriesters en liefdevol beleden door het bedrijfsleven. In plaats van een menswetenschap werd economie een

natuurwetenschap. In plaats van een probleemstelling werd de economie een uitgangspunt. Het economisch correct denken was geboren.

Dat denken werd maatschappelijk vertaald in een discours waarin individuen en niet de omstandigheden verantwoordelijk zijn voor armoede en waarin afhankelijkheid van uitkeringen als een teken van luiheid en persoonlijk falen werd beschouwd.

Wie wilde, zou slagen op de markt. Doe je best en 'word schandalig rijk', zoals de reclameslogan van EuroMillions ons voorspiegelt. Wie daar niet in slaagde, was een loser, een pechvogel of een luiestik.

De droom van een collectieve lotsverbetering werd ingeruild voor de droom van de individuele zelfontplooiing. Het doel is niet meer een betere samenleving, maar het verbeteren van je eigen positie binnen die samenleving. Niet van de wereld een betere plaats te maken, maar een betere plaats voor jezelf in die wereld. Eigen ik eerst.

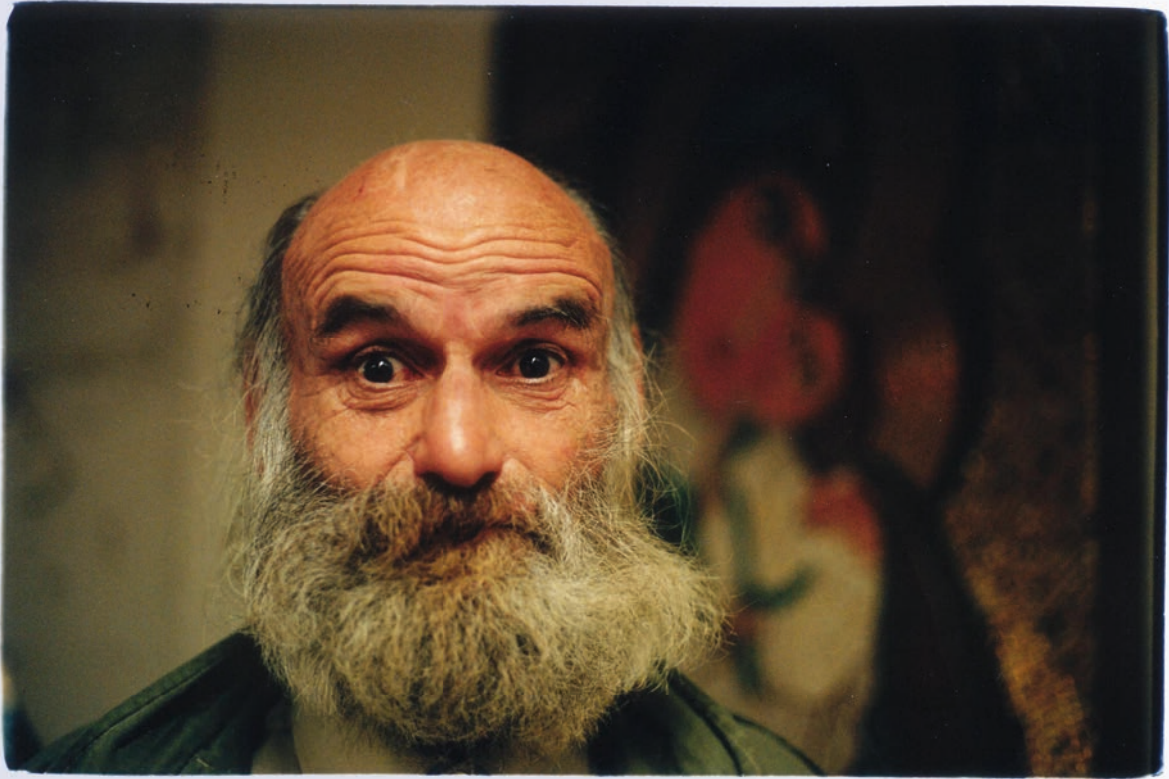
(...)

Na het uitbreken van de financieel-economische crisis viel de 'trickle-down-economie' van haar ideologische troon. Talloze kritische onderzoeken (cf. Joseph Stiglitz, Paul Krugman, Thomas Piketty) en een vracht aan cijfermateriaal toonden onverbloemd aan dat de rijkdom niet naar beneden sijpelde, maar vooral naar boven stroomde: naar aandeelhouders, naar de financiële sector en naar allerlei eilanden. Voor de enen bracht de fabel fabelachtige rijkdom, voor de vele anderen bleef het een vals gezongen welvaartslied.

De fabels in het armoedebeleid

Ondanks deze feiten blijven veel politici en beleidsmakers zich vastklampen aan de mythes over de economie en de fabels over mensen in armoede. Er werden weliswaar beloften en doelstellingen geformuleerd zoals de 'halvering van de (kinder)armoede' en de 'daling van de armoedecijfers met 380 000', maar het beleid concentreerde zich op de individuele verantwoordelijkheid met doodoeners als 'eigen schuld dikke bult' en 'voor wat hoort wat'. Ondertussen werden de beloften niet ingelost en de doelstellingen niet gehaald.

Uiteraard is het niet verkeerd om aan mensen die een uitkering ontvangen te vragen werk te zoeken, een opleiding te volgen of 'iets terug te doen'. Wederkerigheid hoort bij solidariteit. Een deel van onze sociale zekerheid is trouwens op dit principe gebaseerd. Maar de manier waarop dit beginsel in het politieke discours gebruikt en in het beleid toegepast werd, veroorzaakte een eenzijdig sanctioneringsbeleid waarbij een grote groep armen de clichés van hangmatprofiteurs en werkonwilligen over zich heen krijgt. Wat moeten zieken, invaliden, oudere werklozen of gepensioneerden,

waarvan er velen tot de zestien procent armen behoren, nog bewijzen? Zij hebben bijgedragen tot de sociale zekerheid, hebben jarenlang gewerkt of hebben een handicap die het hun soms onmogelijk maakt op de reguliere arbeidsmarkt werk te vinden. Toch ontvangen ze in vele gevallen slechts minimumuitkeringen die vaak niet volstaan om boven de armoederisicodrempel uit te komen. En laat ons de preciaire situatie van de lage middenklasse niet vergeten. Dat zijn mensen die werken, vaak alleenstaanden (met kinderen). Dat zijn onder andere de 66 000 mensen die werken voor het brutominimumloon van 9,80 euro per uur. En de 200 000 mensen die minder dan 11 euro bruto per uur verdienen. De voor-wat-hoort-wat-retoriek krijgt in deze context wel een bijzonder cynische bijklank.

Er ontstaat een onderklasse die economisch oninteressant is, maatschappelijk in de marge zit en electoraal verwaarloosd wordt. Mensen die duidelijk beschreven worden in de statistieken en onderzoeken, maar uit de samenleving weggeschreven worden. Zij horen er niet bij en kijken met veel onzekerheid naar de toekomst. Zij zitten in de buitenbaan.

Het versleten verhaal

De coronacrisis heeft de bestaande ongelijkheden in de samenleving uitvergroot en de systeemfouten van ons sociaaleconomisch stelsel blootgelegd. Zomaar terugkeren naar de orde van de dag lijkt mij geen valabele optie meer en wijst eerder op kortzichtigheid dan op verbeeldingskracht.

De vragen die voor de coronacrisis werden gesteld, komen terug, maar nu in hoofdletters. Mensen willen aan het werk, maar vragen zich af of er nog voldoende werk zal zijn. En of ze alle uitgestelde rekeningen kunnen betalen. En wat met de leerachterstand van hun kinderen? En de nog groter geworden staatsschuld? En wie zal het gat in de begroting dichtrijden? En dan al die andere uitdagingen, zoals de stijgende ongelijkheid en de klimaatopwarming die het gewone leven ondraaglijk zal maken.

Voor het antwoord op deze vragen laten we best het economisch correcte denken achter ons. Het business-as-usualmodel is geen beleids optie meer en het frame 'there is no alternative' heeft nauwelijks nog enige werkelijkheidswaarde. Het is tijd voor andere verhalen. De beloftevolle inzichten en waarden die we tijdens het voorbije jaar (her)ontdekt hebben, kunnen ons hierbij helpen.

Zo was het toch bemoedigend om tijdens de coronacrisis te lezen en te horen dat economen die zo graag zwaaien met de ideologie van de 'onzichtbare hand van de markt' nu tevreden waren met de zichtbare tussenkomst van de overheden, dat pleiters voor besparingen in de sociale zekerheid nu zonder protest toekeken hoe onze gezondheidszorg de gewone burger meer overlevingskansen geeft dan geprivatiseerde diensten, dat economische hardliners hulde brachten aan de zachte krachten van de zorg die de harde economie overeind hielden en de aandelenkoers van de samenleving op peil hielden en dat aanhangers van de minimale staat

moesten toegeven dat een te smalle overheid' slecht is uitgerust voor crisissen zoals deze.

Als deze inzichten algemeen aanvaard blijven en gekoppeld worden aan waarden zoals solidariteit en mededogen, dan vormen ze de kern van een alternatief en hoopvol verhaal.

De aarde kouder, de samenleving warmer

In talloze rapporten, studies en onderzoeken van armoedebewegingen, universiteiten en arbeidersbewegingen worden haalbare voorstellen gedaan om ongelijkheid en armoede structureel aan te pakken. Ze verbinden de strijd tegen de armoede met de strijd tegen de ongelijkheid, die niet alleen te maken heeft met inkomensongelijkheid, maar ook met onderwijs, energievoorziening, huisvesting, gezondheidszorg en andere (collectieve) voorzieningen.

Deze eisen zijn betaalbaar en realiseerbaar. Het optrekken van de sociale minima tot aan de armoedegrens, waar de federale regering eindelijk mee gestart is, zou volgens het Federaal Planbureau 1,2 miljard euro kosten.

De huidige federale regering heeft daar nu een eerste stap in gezet. Maar heel wat andere voorstellen, zoals de versnelling van de bouw van sociale woningen, worden onvoldoende gerealiseerd. Bovendien zijn er eisen, zoals de kinderbijslag gebruiken om de kinderarmoede te bestrijden, die geen extra kosten met zich meebrengen, maar waarvoor wel een heroriëntering nodig is van de bestaande budgetten naar diegenen die ze het meest nodig hebben.

Een wereld met minder mensen in armoede en meer gelijken betekent streven naar minder ongelijkheid door een billijke verdeling van de goods en de bads, zoals de klimaatopwarming. We kunnen immers niet ontkennen dat de klimaatopwarming vooral de meest kwetsbare mensen zal treffen, terwijl zij de kleinste voetafdruk hebben.

(...) Het veronderstelt solidariteit en geen hebzucht. Het gaat ervan uit dat herverdeling niet langer een taboe is. Het betekent dat we woningen in plaats van mensen zullen isoleren. Het betekent de armoede bestrijden en niet de armen.

De aarde kouder maken en de samenleving warmer, dat is de kern van het nieuwe verhaal.

REAGEREN KAN

Hebt u vragen of bedenkingen?
Wilt u gewoon uw mening of een gedachte kwijt?

U kan steeds reageren via eboonet@skynet.be.

U KAN ONS HELPEN door ons project 'renovatie van gebouwen WDD' financieel te steunen.
Wij danken u voor elke gift, hoe klein deze ook mag zijn!

VOOR GIFTEN ONDER 40 EURO EN/OF INDIEN U GEEN FISCAAL ATTEST WENST, kan u storten op rekening:

Bankrekening IBAN BE 23 4127 1725 8191

van HET WERK DER DAKLOZEN, BLINDESTRAAT 6, 2000 ANTWERPEN

* * * * *

GIFTEN VANAF 40 EURO KAN U (BINNEN EENZELFDE BUGERLIJK JAAR) AFTREKKEN VAN UW BELASTINGEN.

Hiervoor hebt u een fiscaal attest nodig. Dit attest kan u enkel bekomen als u stort op onze EIGEN PROJECTREKENING binnen de Koning Boudewijnstichting. De Stichting verleent de wettelijke fiscale vrijstelling aan schenkers die via onze eigen projectrekening giften doen. U kan storten op rekening:

Bankrekening BE10-0000-0000-0404

van KONING BOUDEWIJNSTICHTING, BREDERODESTRAAT 21, 1000 BRUSSEL

Mededeling: 128/3140/00041